

ФЕНОМЕН МЕХАНІЗМІВ УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ

Наталія Лісова, д.пед.н.

Інститут педагогіки НАПН України
м. Київ, Україна

Модернізація сучасної системи управління, перехід її від державної адміністративно-командної форми минулої радянської доби до державно-громадської форми управління в загальній середній освіті та громадсько-державної форми управління за умов реформування є його стратегічними завданнями.

У науковому дискурсі висвітлюються різні підходи щодо вирішення проблеми створення та практичної реалізації механізмів державного, державно-громадського та громадсько-державного управління системою освіти, зокрема загальною середньою. Цим питанням присвятили свої дослідження вчені М. Білінська, Р. Вдовиченко, Л. Гаєвська, В. Грабовський, Д. Двінчук, Л. Калініна, В. Кремень, В. Луговий, Т. Лукіна, А. Мазак, І. Осадчий, Л. Парашенко, О. Пастовенський, С. Шевченко та ін. Важливість наукових доробків полягає в тому, що вчені розглядають механізми управління системою освіти, враховуючи при цьому соціальне замовлення, результати організації діяльності науково-освітніх структур, громадських рад, напрями консолідації зусиль різних осіб та громадських організацій, зацікавлених у розвитку ЗСО, генезис взаємодії держави, педагогічної громадськості й соціуму тощо.

Під час дослідження з'ясовано, що процес системних змін як у суспільстві, державі, так і сфері освіти, у тому числі загальної середньої, детермінує характер зміни цілей, завдань, функцій, форм управління. Сфера загальної середньої освіти (далі – ЗСО) потребує такої форми управління, яка сприяла б, насамперед, досягненню цілей і розв'язанню завдань державної освітньої політики, забезпеченню рівних умов для громадян у здобутті повної загальної середньої освіти, а також її якості. При цьому важливим є впровадження відповідних ефективно діючих механізмів управління в нових об'єднаних територіальних об'єднаннях (далі – ОТГ).

Виявлено, що в процесі реалізації таких завдань за умов внесення трансформаційних змін у багатомірне суспільство виникла принципово нова ситуація – втрата державою монополії на певні складові функці-

онування й управління, відкриття/закриття закладів, зокрема приватної форми власності та конфесійної приналежності, створення інституцій громадянського суспільства, залучення міжнародних організацій тощо. Запровадити нові підходи до управління розвитком ЗСО – здійснити її реформування, модернізацію – нелегко на сучасному етапі, тим більше перейти на самоврядне управління розвитком ЗСО. Необхідно подолати деякі суперечності, які породжені трансформаційними процесами українського суспільства, зокрема: між необхідністю збереження стабільності у функціонуванні галузі освіти й об'єктивною потребою її демократизації та модернізації; суперечність між усталеним стереотипом мислення про монополію держави в управлінні освітніми установами й задекларованою в нормативних документах новою паритетною роллю суспільства в управлінні ними тощо.

Одним із важливих механізмів відділу освіти розвитком ЗСО може бути механізм управління проєктами як цілеспрямованою зміною, обмеженою в часі, окремої системи з установленими вимогами до якості результатів, можливими рамками витрат засобів і ресурсів, із специфічною організацією. Важливо, щоб вони мали інноваційний характер і забезпечували розвиток усіх управлінських структур та різних сфер життєдіяльності громади. Із метою формування особистості та загальнолюдських і національних цінностей у молодого покоління необхідно втілювати в практику управління ОТГ на засадах довіри та партнерства різні проєкти, до впровадження яких залучатимуться представники органів влади та органів самоврядування. Принагідно зауважимо, що для успішної реалізації проєктів потрібно як компетентне керівництво, так і громадський контроль.

Зроблено висновок, що відділи освіти уже реалізують механізм управління ЗСО «знизу догори» (самоврядне управління), з одного боку, а з іншого, – можуть спостерігатися й труднощі у створенні інноваційної моделі ЗСО в ОТГ. Насамперед суть їх (труднощів) зводиться до того, що йде процес оновлення управлінських структур, запровадження нової виборної системи не завжди приводить до партнерської взаємодії суб'єктів обраної самоврядної влади, компетентного керівництва громадою. Разом із тим, аналіз перших практик управління освітою в ОТГ засвідчує, що поки що громадськість недостатньо компетентна з питань демократизації управління системою освіти й менеджменту, що може ускладнювати її участь у цьому процесі. У зв'язку із цим виникає потреба в науковому обґрунту-

ванні змісту управління розвитком ЗСО, з'ясуванні феномену механізмів взаємодії місцевих органів управління й громадських структур.

На наш погляд, залучення громад до реалізації освітньої політики підсилять самоврядні структури (з'явиться впевненість у необхідності їхньої участі в управлінні розвитком ЗСО, механізми впливу на зміни в громаді, сильній «вертикалі», збудованій знизу доверху). Тобто виникає закономірність: сильна громада – сильне громадянське суспільство.

Ключові слова: загальна середня освіта; управління розвитком; механізми управління.

Література

1. Kalinina, L. M. (2017). Upravlinnia novoiu ukrainskoiu shkoloiu. Dyrektor shkoly. № 1–2 (793–794), sichen. S. 12–21.
2. Parashchenko, L. I. (2012). Mekhanizmy derzhavnoho upravlinnia rozvytkom zahalnoi serednoi osvity v Ukraini : dys. d-ra nauk z derzh. upr. K., 449 s.
3. Pastovenskyi, O. V. (2015). Hromadsko-derzhavne upravlinnia zahalnoi serednoi osvitoiu v rehioni : dys. d-ra ped. nauk. Kyiv, 438 s.
4. Rohova, V. B. Uprovadzhennia derzhavno-hromadskoho upravlinnia u zakladakh systemy serednoi osvity. [Elektronnyi resurs] Rezhym dostupu do zhurn. :<http://www.narodnaosvita.kiev.ua/vupysku/3/statti/3rogova/rogova.htm>.
5. Savchenko, I. D. (2011). Dovira yak mizhdystsyplinarne poniattia. Pedahohichni nauky: teoriia, istoriia, innovatsiini tekhnolohii, № 18.

DOI <https://doi.org/10.32405/978-966-97763-9-6-2021-112-114>

НОВІ ВИКЛИКИ ДЛЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ ПІВДЕННОЇ КОРЕЇ: 2030

Олександра Назаренко, аспірантка

Київський університет імені Бориса Грінченка
м. Київ, Україна

С трімкі глобалізаційні процеси, які відбуваються у світі, розвиток науки і техніки, а також злам старих культурних та соціальних норм призвели до кардинальних змін у вищій освіті багатьох країн світу.